

кластеризації. Аналізуючи досвід інших країн варто зауважити, що такі кластери успішно функціонують, забезпечуючи конкурентні переваги від взаємодії всіх учасників. Однак Україна робить лише перші кроки по впровадженню екоенергетичних кластерів.

Список використаних джерел

1. Кластери та інноваційний розвиток України / Український фонд підтримки підприємництва // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ufpp.gov.ua>.
2. Дмитерко М. О. Українська академія банківської справи національного банку України, м. Суми регіональні кластери України: ефективність їх створення та перспективи розвитку.
3. Економіко-екологічні аспекти сталого розвитку: колективна монографія / під заг. ред. Ж.В. Дерій. — Ч.: ЧНТУ, 2017. — 156 с. Концептуальні засади розвитку екоенергетичних кластерів в Україні / Дерій Ж.В., Лисенко І.В., Лисенко Н.В. — С. 44-59.
4. Лисенко Н.В. Вплив кластерів енергоефективності на екологічну безпеку України / Н.В. Лисенко, І.В. Лисенко // Тези доповіді V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти» (23 грудня 2016 р.) — Чернівці, ЧНТУ. — [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://www.stu.cn.ua/staticpages/conference/>
5. Пудичева Г.О. Формування конкурентного середовища в енергетичному господарстві за допомогою кластерного підходу / Г.О. Пудичева // Економіка та держава № 3/2014. — С. 75-79
6. Стратегія і тактика удосконалення політики сталого розвитку України в контексті євроінтеграційних процесів / колективна монографія під заг. ред. к.е.н., професора Л.О. Коваленко у 2-х томах. — Ніжин: ФОП Лук'яненко В.В. ТПК «Орхідея», 2015 — 340 с. — Т. 1, п.п. 1.9: Кластеризаційний механізм модернізації продуктивних сил як визначальний чинник сталого розвитку депресивних регіонів / Лисенко І.В. — С. 163-180.
7. Теоретичні та прикладні аспекти сталого розвитку: функціональний, галузевий і регіональний вектори: монографія / С.М. Шкарлет та ін. Розділ 3. Еколого-економічний концепт сталого розвитку України // Ж.В. Дерій, Н.В. Лисенко Економіко-екологічні проблеми функціонування регіонального транспорту. - К.: Кондор-Видавництво, 2015. — 316 с. — С. 243-250.
8. Iryna Lysenko, Nataliia Lysenko. Environmental safety as a part of national security of Ukraine / Сучасні напрями розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України: Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів та студентів, присвяченої 85 річниці заснування ХНАДУ (05 листопада 2015 року). — Харків: ХНАДУ, 2015. — 499 с. — С. 242-243.
9. Рівненський кластер відновлювальних джерел енергії та енергоефективності - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://givnecre.com/>
10. Ільчук В.П. Кластерна стратегія розвитку економіки регіону: монографія / В.П. Ільчук, І.О. Хоменко, І.В. Лисенко. — Чернівці: Черніг. держ. технол. ун-т, 2013. — 367 с.
11. Ільчук В.П. Модернізація продуктивних сил проблемних регіонів на основі кластерів: монографія / В.П. Ільчук, І.В. Лисенко. — Ніжин: ФОП Лук'яненко В.В. ТПК «Орхідея», 2015 — 248 с.
12. УкрТепло [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrteplo.ua/grupa-kompanij/>.

Новицька О.М., студентка гр. ПМ-171

Науковий керівник — Полковниченко С.О., к.е.н., доцент
Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернівці, Україна)

ОЦІНКА РІВНЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Заробітна плата є основним джерелом доходів домогосподарств і матеріальним стимулом до праці, відіграє важливу роль у забезпеченні економічного зростання та підвищенні добробуту громадян. Низький рівень оплати праці в Україні, необґрунтована її диференціація актуалізують проблему дослідження і потребують удосконалення соціально-економічної політики держави.

Відповідно до Закону України «Про оплату праці» заробітна плата — це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [1]. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов праці, кваліфікації працівника, результатів його роботи та господарської діяльності підприємства.

За результатами дослідження аналітичного центру Texty.org.ua, зарплати в Україні (після виплати податків) є найнижчими в Європі — 190 євро [2]. Низький рівень заробітної плати є основною причиною трудової міграції в Україні.

Найнижчі зарплати у 2017 році отримували медсестри, лікарі, вчителі, вихователі — близько 3 тис. 700 грн. Ці зарплати не відповідають інфляційним процесам, які відбуваються в державі [3]. За даними Держстату, найбільша середня зарплата в працівників сфери «фінансова та страхова діяльність» (у 2017 р. 12865 грн) та «інформація та телекомунікація» (12018 грн). У сфері «професійна, наукова та технічна діяльність» середня зарплата становить 10039 грн, у сфері «державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування» — 9372 грн, у промисловості — 7631 грн. У промисловості найбільша середня зарплата в тих, хто працює у виробництві основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (13846 грн), найменша — у працівників сфери «водопостачання; каналізація, поводження з відходами» (5199 грн). Найменші середні заробітні плати у галузі «діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування» — 5578 грн, «тимчасове розміщення й організація харчування» — 4988 грн, «охорона здоров'я та надання соціальної допомоги» — 4977 грн [4].

За даними Держстату, у грудні 2017 р. частка працівників із заробітною платою від 3200 грн до 6000 грн становила 43,8%, більше 6000 грн отримували 49,6%, при цьому у 23,5% штатних працівників нарахована заробітна плата перевищувала 10 тис. грн. Нарахування у межах мінімальної заробітної плати в Україні мали 6,6% штатних працівників [4].

Рівень зарплат дуже різниться за регіонами. У Києві середній рівень заробітної плати становить 11 643 грн, за ним ідуть Київська, Дніпропетровська, Полтавська, Запорізька, Одеська, Миколаївська області, де середній рівень зарплат сягає близько 7 тисяч гривень. З огляду на міграційні процеси значно підвищилася середня зарплата в Закарпатській області [3].

Незважаючи на те, що за рівнем заробітної плати наша країна є однією з найбідніших серед європейських країн, темпи зростання заробітної плати свідчать про наявність резервів для серйозного економічного поступу [5].

Проте, як свідчать дані табл.1, темпи зростання реальної заробітної плати в Україні істотно відстають від темпів зростання номінальної заробітної плати. А зниження індексу номінальної заробітної плати порівняно з індексом цін на товари і послуги стало причиною зменшення реальної заробітної плати у 2014 р. і 2015 р.

Таблиця 1

Темпи зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати в Україні (%)

	Номінальна заробітна плата		Реальна заробітна плата	
	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року
2010	117,6	117,9	120,2	110,5
2011	117,7	116,2	108,7	111,0
2012	114,8	110,5	114,4	111,1
2013	107,9	107,2	108,2	106,7
2014	106,0	110,4	93,5	86,4
2015	120,5	130,4	79,8	90,1
2016	123,6	123,8	109,0	111,6
2017	137,1	135,5	119,1	118,9

Джерело: [4].

За період з січня 2010 р. по січень 2018 р реальна зарплата в середньому по Україні зросла на 55%. Найбільше зростання реальної заробітної плати показали Вінницька (+72%), Волинська (+70%) та Закарпатська (+69%) області, найменше – Луганська (+25%), Харківська (+46%) та Донецька (+47%) області. Реальна зарплата киян у січні 2018 року в порівнянні з січнем 2010 року зросла на 51% [6].

Водночас, за дослідженням компанії Research&Branding Group, яке проводилось з 7 по 16 лютого 2018 р. серед 1801 осіб по всій території України за винятком Криму і ОРДЛО, 85% жителів незадоволені своєю заробітною платою. Так, лише кожному десятому українцю (12%) вистачає зароблених грошей. Серед тих, кому недостатньо зароблених грошей, більша частина припадає на жінок, а також «сорокарічних» і «п'ятдесятирічних» жителів країни [7].

Оплата праці відіграє визначальну роль у подоланні соціально-економічної нерівності, її регулювання як прямими так і опосередкованими методами, а також за допомогою системи соціальних трансфертів може сприяти зменшенню соціальної напруги та майнового розшарування населення. В умовах тотального дефіциту державного бюджету та девальвації національної валюти критичним є забезпечити робочі місця для малозаможних категорій населення, а також їх адресну підтримку [5].

У сучасних умовах в Україні спостерігається істотне розбалансування класичних регуляторних функцій, які має виконувати оплата праці, переважним чином зумовлене істотним заниженням вартісних показників робочої сили, значною тінізацією оплати праці, невиконанням заробітною платою функцій забезпечення відтворення робочої сили через неузгодженість інтересів та розбалансованість політики формування оплати праці [8].

Серед найбільш вагомих реформ, що потребують уваги в соціально-трудовій сфері – це зміна соціальних стандартів, а саме розміру мінімальної заробітної плати [9]. Відповідно до статті 3 Закону України «Про оплату праці» мінімальна заробітна плата – це встановлений законом мінімальний розмір оплати праці за виконану працівником місячну (годинну) норму праці [1]. Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників, за будь-якою системою оплати праці [10].

Згідно зі статтями 7 і 8 Закону України від 07.12.2017 № 2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік» визначено розміри мінімальної заробітної плати: місячної 3723 грн, погодинної – 22,41 грн [11].

Встановлення гідної заробітної плати можливе лише на основі розвитку національної економіки, зростання продуктивності праці в країні, проведення обґрунтованої державної політики щодо реформування системи оплати праці.

До важливих заходів, спрямованих на реформування системи оплати праці в Україні, можна віднести: а) запровадження чіткої, соціально-економічно обґрунтованої моделі мінімальної заробітної плати з орієнтацією її величини на реальну вартість життя; б) урахування регіональної диференціації оплати праці для збереження рівномірного трудового потенціалу між найбільш розвиненими й депресивними регіонами; в) підвищення мінімального розміру оплати праці паралельно з реформуванням усього бюджетного сектору економіки; г) удосконалення податкового законодавства у сфері оплати праці. Такий комплексний підхід дозволить підвищити не тільки добробут населення, але й сприятиме економічному розвитку країни загалом [9].

Таким чином, рівень заробітної плати в Україні, незважаючи на її зростання, є вкрай низьким, не відповідає вартості життя, значно поступається європейським стандартам, а тому система оплати праці потребує негайного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Про оплату праці. Закон України від 24.03.1995 №108/95-ВР (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
2. В Україні найнижчі зарплати в Європі – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/2289916-v-ukrajini-naunijchi-zarplati-v-evropi-doslidjennya.html>
3. Середня зарплата у Києві склала майже 12 тисяч гривень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expres.ua/news/2018/01/24/281607-serednya-zarplata-kyuevi-sklala-12-tysyach-gryven>
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Думанська В. Оплата праці: українські проблеми на тлі світових тенденцій / В. Думанська // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 2. – С. 35-40.
6. В українців зросли реальні зарплати – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/03/5/634706/>
7. Більше 80% українців скаржаться на низьку зарплату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2018/03/13/7174478/>
8. Рекун Г.П. Державне регулювання оплати праці: виклики та перспективи для України / Г.П.Рекун / Соціальна економіка. – 2017. – Вип.53(1). – С.120-127.
9. Богданова Т.І. Механізм державного регулювання оплати праці в Україні: сучасні тенденції та шляхи реформування / Т.І.Богданова, М.С.Кривцова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук праць / за ред. М.І.Звержова. – Одеса: Одеський національний економічний університет, 2017. – №2-3 (63-64). – С.80-91.
10. Мінімальна заробітна плата – Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
11. Про Державний бюджет України на 2018 рік. Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>

Онопрієнко А.В., студентка гр. ФК-171

Науковий керівник – Мекшун Л.М. к.е.н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернігів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ УЗГОДЖЕННЯ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ НА АГРАРНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

У процесі еволюції людства вироблені продукти праці все більше набувають товарної форми, відбувається розвиток різних форм обміну та ринкового механізму як цілісної системи. Все це зумовлене поглибленням спеціалізації та поділу праці. У наш час кожна галузь виробництва має свої особливості, а отже, кожен галузевий ринок повинен бути створений з урахуванням специфіки конкретної галузі. Зокрема, формування аграрного ринку повинно відбуватися відповідно до основних закономірностей функціонування ринкового механізму. Аграрний сектор є одним з найбільш перспективних галузей економіки України. Тому вивчення його основних особливостей дасть можливість використовувати його ресурси для найефективнішого розвитку галузі та максимізації прибутків з продажу її продукції.

Поняття аграрного ринку слід відносити до комплексних, адже воно включає в себе такі сфери як:

- виробництво та переробка сільськогосподарської продукції;
- торгівля виготовленою продукцією;
- забезпечення сільськогосподарських та переробних галузей ресурсами та технікою;
- економічні відносини між суб'єктами ринку.

Відповідно до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» аграрний ринок – це сукупність правовідносин, пов'язаних з укладенням та виконанням цивільно-правових договорів щодо сільськогосподарської продукції [1]. Але таке тлумачення висвітлює лише правову сторону даного поняття та економічної категорії. Функціонування ринку можна представити як